

การพัฒนาการฟังและการพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีทั้งหูหนวกและหูตึง ซึ่งคนหูหนวกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก
ในระหว่างปีค.ศ. 1770 – 1827 คือ เบโทเฟน (Beethoven) คีตกวีและนักเปียโน
ชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียง และได้รับการยกย่องด้านการประพันธ์เพลง ผลงานที่โด่งดัง
และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ ซิมโฟนีหมายเลข 5 เมื่อเบโทเฟนอายุประมาณ 49 ปี

ก็ต้องประสบกับปัญหาการสูญเสียการได้ยินจนกระทั่งหูหนวกในที่สุด ต่อมาใน

ระหว่างปีค.ศ. 1880–1968 ผู้ที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่งคือ เฮเลน เคลเลอร์ (Helen Keller) ซึ่งเป็นคนหูหนวก
และตาบอด ซึ่งการที่เฮเลนสูญเสียประสาทสัมผัสที่สำคัญในการเรียนรู้ทั้งการได้ยินและ

การเห็น ทำให้เฮเลนเหมือนถูกตัดขาดจากโลกของการเรียนรู้ แต่เฮเลนได้รับการสอน

จากพี่เลี้ยงที่ชื่อ แอนน์ ซัลลิแวน (Ann Sullivan) จึงทำให้เฮเลนสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ

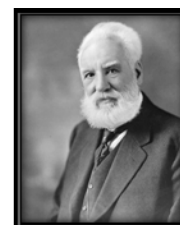
ได้จากการใช้ประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่ ในระหว่างปีค.ศ. 1847 – 1922 อเล็กซานเดอร์

เกอร์แฮมเบลล์ (Alexander Graham Bell) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงด้านการประดิษฐ์

โทรศัพท์ ถึงแม้ว่าอเล็กซานเดอร์จะมีการได้ยินปกติ แต่มีแม่เป็นคนหูหนวก ดังนั้น

อเล็กซานเดอร์ จึงได้สร้างโปรแกรมสำหรับสอนคนหูหนวกและยังเป็นผู้ที่สอนคนหูหนวก

อีกด้วย

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งวิทยาการทางการแพทย์

ในหลายประเทศได้มีการตรวจกรองการได้ยินของทารกแรกเกิด รวมถึงประเทศไทยในโรงพยาบาลหลาย

แห่งมีบริการดังกล่าว จึงทำให้สามารถตรวจพบความผิดปกติทางการได้ยินของเด็กได้อย่างรวดเร็ว ส่งผล

ให้เด็กได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการฟัง การพูด โดยการใส่เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียม ซึ่ง

วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษาพิเศษที่จะต้องกระตุ้นและช่วยเหลือเด็กที่มีความ

บกพร่องทางการได้ยินโดยเร็วที่สุด เพื่อพัฒนาภาษาและการพูด

การพัฒนาภาษาและการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแบ่งได้เป็น 3 วิธี คือ

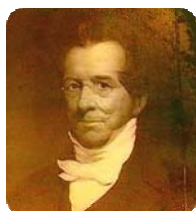
1) ภาษามือและการสื่อสารระบบรวม 2) การสอนพูด และการสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษา ซึ่งแต่ละ
วิธีมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาษามือและการสื่อสารระบบรวม (Sign Language and Total Communication)

การสอนภาษามือแก่เด็กหูหนวกเริ่มที่ประเทศฝรั่งเศส ในราวศตวรรษที่ 18

โดย Abbot Charles-Michel de l'Épée (18th Century, France)

ต่อมา Reverend Thomas Hopkins Gallaudet (ปีค.ศ. 1787 – 1851) และ

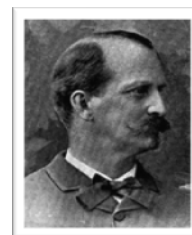

Edward Miner Gallaudet (ปีค.ศ. 1813 – 1917)

Reverend Thomas Hopkins

Charles-Michel de l'Épée

Edward Miner Gallaudet

ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยสำหรับคนหูหนวกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นที่รู้จักกัน

อย่างแพร่หลายคือ Gallaudet University การเรียนการสอนจะใช้ภาษามือ

โดยมีพื้นฐานความเชื่อในเรื่องวัฒนธรรมของคนหูหนวก ผู้ปกครองที่หูหนวกต้องการ

ให้ลูกของตนที่หูหนวกได้สื่อสารโดยใช้ภาษามือ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการสื่อสารของคนหูหนวก ผู้ปกครอง

ไม่ต้องการให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟัง และไม่ต้องการให้ใช้ภาษาพูดในการสื่อสาร

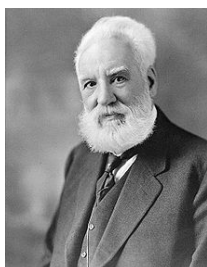
นอกจากนี้อาจจะมีข้อจำกัดหรือมีความยากลำบากในการเดินทางเพื่อพาลูกไป

ฝึกพูดอีกด้วย

2. การสอนพูด (Auditory – Oral Education)

ในระหว่างปีค.ศ. 1727 – 1790 Samuel Heineke ได้พัฒนาวิธีการสอนพูดแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้การดู การฟัง และการสัมผัส นอกจากนี้ในระหว่างปีค.ศ. 1847 – 1922

อเล็กซานเดอร์ เกรแฮมเบลล์ (Alexander Graham Bell) ได้ให้ความสำคัญกับ

การสอนพูดมากกว่าการสอนภาษามือ ซึ่งการสอนด้วยวิธีนี้จะทำให้เด็กที่มีความ

บกพร่องทางการได้ยินเรียนรู้ภาษาพูด

3. การสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษา (Auditory – Verbal Therapy : AVT) เป็นการสอน โดยเน้นให้เด็กฟังด้วยการใช้การได้ยินที่เหลืออยู่ แต่วิธีนี้ไม่ได้ใช้การฟังเพียงอย่างเดียวแต่จะใช้การสอน ภาษาอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน บุคคลที่วางรากฐานวิธี AVT นี้มี 3 คน แต่เรียกชื่อวิธีนี้ แตกต่างกันไป คือ

1. Helen Beebe (ปีค.ศ. 1909 – 1998) เรียกวิธีการนี้ว่า Unisensory
2. Doreen Pollack (ปีค.ศ. 1929 – 2005) เรียกวิธีการนี้ว่า Acoupedics
3. Dan Ling (ปีค.ศ. 1926 – 2003) เรียกวิธีการนี้ว่า Auditory – Verbal

อย่างไรก็ดีแม้จะเรียกชื่อต่างกัน แต่ทั้ง 3 วิธีดังกล่าวนี้มีหลักการเดียวกัน เหตุผลที่พ่อแม่ เลือกใช้ AVT คือต้องการให้เด็กฟังการพูดในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติในห้องเรียนปกติ ถ้าพ่อแม่หรือ ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการนี้ก็จะทำให้สามารถพัฒนาเด็กได้ดียิ่งขึ้น

การเลือกวิธีสอนทั้ง 3 วิธีดังกล่าวนี้ ผู้ปกครองจะเลือกแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีการได้ยิน ปกติจะเลือกวิธีสอนพูดและวิธีสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษา แต่ผู้ปกครองที่เป็นคนหูหนวกจะเลือก วิธีการใช้ภาษามือและการสื่อสารระบบรวม สิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสอนภาษามือก็คือถ้าจะให้เด็ก เรียนภาษามือ ผู้ปกครองก็ต้องเรียนรู้ภาษามือด้วย จึงจะสามารถสื่อสารกันได้ แต่ผู้ปกครองที่เลือกวิธี สอนพูดและวิธีสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษานั้นก็เพราะว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนใหญ่ มีการได้ยินที่เหลืออยู่ ถ้าได้รับการตรวจวัดการได้ยินแล้วใส่เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียมก็จะใช้การ ได้ยินที่เหลืออยู่ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการพูดได้

การสอนการฟังและการพูดจะต้องสอนโดยเร็วที่สุด เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพของเสียงหากสอน พูดตอนที่เด็กมีอายุมากแล้วก็จะพบกับปัญหาเรื่องการออกเสียงขึ้นจมูกมาก การสอนพูดจะทำให้พ่อแม่ ที่มีการได้ยินปกติสามารถสื่อสารกับลูกได้ ถึงแม้ว่าเด็กอาจจะพูดไม่ชัดเท่าที่ควร และยังส่งผลต่อการทำงานและการเข้าสังคมได้มากกว่าเด็กที่ใช้ภาษามือในการสื่อสาร

ความแตกต่างของวิธีสอนพูด (A-O) กับวิธีสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษา (A-V)

ประเด็น	วิธีสอนพูด (A-O)	วิธีสอนโดยใช้การฟังเสียงในภาษา (A-V)
1. การมาเรียนหรือฝึกทักษะการฟังการพูด	ผู้ปกครองต้องพาเด็กมาเรียนหรือ ฝึกทักษะการฟังการพูดกับผู้สอนให้มากที่สุด	ผู้ปกครองพาเด็กมาเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้งหรืออย่างมากที่สุดไม่เกิน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสอนหรือฝึกเด็ก
2. การใช้ประสาทสัมผัส	เน้นการฟัง การดู และการสัมผัส	เน้นการฟัง แต่ถ้าเด็กอยู่ในห้องเรียนก็สามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ทุกอย่าง
3. การเข้าเรียน	เด็กจะต้องมีภาษาก่อนจึงจะไปเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ	เน้นให้เด็กไปเรียนในห้องเรียนปกติโดยเร็วที่สุดซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาพูดจากเพื่อนที่มีการได้ยินปกติ
4. การพูด	การพูดจะไม่ค่อยเป็นธรรมชาติ เสียงขึ้นจมูก	เด็กจะพูดเป็นธรรมชาติมากขึ้น และคุณภาพของเสียงก็ดีขึ้นด้วย
5. การเข้าสังคม	เด็กจะเข้าสังคมกับเด็กหูหนวกได้ง่ายกว่า	เด็กจะสามารถเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่เป็นเด็กปกติได้

การสอนโดยใช้วิธีการฟังเสียงในภาษา หรือ AVT นี้เด็กจะต้องเรียนรู้โดยใช้การได้ยินที่เหลืออยู่ในการพัฒนาการพูด ดังนั้นเด็กจะต้องได้รับการวินิจฉัยโดยเร็วที่สุด เมื่อพบว่าเด็กมีการสูญเสียการได้ยินก็จะต้องใส่เครื่องช่วยฟังหรือผ่าตัดใส่ประสาทหูเทียม เพื่อที่จะส่งเสริมการฟัง โดยทั่วไปจะใช้เวลาประมาณ 7 เดือน เด็กจะมีพัฒนาการในการฟังเช่นเดียวกับเด็กปกติ ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่อายุยังน้อยหรือตั้งแต่ 1 ขวบก็จะช่วยให้เด็กพัฒนาภาษาได้เร็ว ทั้งนี้จะต้องสอนผู้ปกครองในเรื่องการใส่สภาพแวดล้อม การสร้างสถานการณ์ หรือการใช้กิจวัตรประจำวันในการทำงานบ้าน เช่น ซักผ้า ทำอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรม ที่มีขั้นตอนและต้องการใช้การสนทนา เพื่อสอนการฟัง การพูดและภาษาให้แก่เด็ก หรือแม้แต่การเล่นในสนามเด็กเล่นก็สามารถบูรณาการการฟังการพูดในการฝึกเด็กได้เช่นเดียวกัน

การสอนจะต้องสอนตามลำดับขั้นของการฟัง โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า Highlighting และที่สำคัญ คือ การประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่จะต้องมีการประเมินตลอดเวลา มีการใช้แบบทดสอบมีข้อมูลพื้นฐาน (Baseline) การทดสอบจะทำเป็นประจำทุก 6 เดือน เพื่อที่จะใช้ข้อมูลจากการทดสอบในการพูดคุยกับผู้ปกครอง

พัฒนาการทางการฟัง การพูด และภาษาของเด็กอายุ 0 - 6 เดือน

พัฒนาการทางการฟังของเด็กที่มีการได้ยินปกติ และเด็กที่ใส่เครื่องช่วยฟังหรือใส่ประสาทหูเทียม จะมี 10 ชั้น ดังนี้

1. ตระหนักรู้ว่ามีเสียง
2. ตอบสนองต่อเสียง
3. จำเสียงของแม่ได้
4. เมื่อได้ยินเสียงแม่เด็กจะเงยบ
5. ฟังเสียงสูงๆ ต่ำๆ
6. ตกใจเมื่อมีเสียงที่แปลกและดัง
7. ชอบฟังเสียงเพลง
8. ชอบเสียง “มูมู”
9. ฟังเสียงที่มีความหมาย
10. เรียกชื่อเด็ก เพื่อให้เด็กตอบสนอง

พัฒนาการทางการพูดและภาษาจะมีขั้นตอนดังนี้

1. ใช้การหัวเราะในการตอบสนอง
2. ส่งเสียงมากขึ้น
3. ฟังเสียงที่ตนเองสร้างขึ้น
4. ฟังเสียงที่เกิดขึ้น เช่น เสียงสระอึก เสียงครวญคราง
5. เปล่งเสียงอ้อแอ้

การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

สิ่งที่สำคัญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีดังนี้

1. ต้องให้เด็กใส่เครื่องช่วยฟังหรือประสาทหูเทียมตลอดเวลา ยกเว้นเวลาอาบน้ำและนอน เพราะทุกวินาทีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการฟังและการพูด
2. ฝึกให้เด็กตระหนักรู้ทันทีที่มีเสียง ไม่ว่าจะเป็นเสียงรอบตัว เสียงสภาพแวดล้อมหรือเสียงพูดก็ตาม
3. กระตุ้นการตอบสนองต่อเสียง โดยการวางเงื่อนไข เช่น เมื่อได้ยินเสียงเรียกชื่อแล้วหันหาเสียง เป็นต้น เมื่อเด็กตอบสนองต่อเสียงพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องให้แรงเสริมแก่เด็ก

4. ฝึกการตระหนักรู้ว่ามีเสียงหรือไม่มีเสียง โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อฝึกให้เด็กรู้ว่า มีเสียง ไม่มีเสียง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งของการฝึกฟัง
5. ฝึกเรื่องการระบุทิศทางของเสียง โดยพ่อแม่ผู้ปกครองฝึกให้เด็กฟังแล้วหาว่าเสียงมาจากทิศทางใด เป็นเสียงของอะไร ทั้งนี้พ่อแม่ผู้ปกครองอาจจะสร้างสถานการณ์ เช่น เคาะประตู แล้วฝึกให้เด็กฟังและค้นหาแหล่งกำเนิดของเสียง ซึ่งอาจต้องฝึกหลายๆ ครั้ง และให้การเสริมแรงเมื่อเด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง
6. ฝึกการตอบสนองต่อเสียงที่สำคัญ 6 เสียง คือ /อา/ /อุ/ /อี/ /อีม/ /ซ/ /ส/ ซึ่งเป็นเสียงที่ครอบคลุมเสียงในภาษาพูดที่เด็กจะได้ยิน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการตรวจสอบเครื่องช่วยการได้ยินอย่างสม่ำเสมอ ถ้าหากพบว่าเด็กมีปัญหาในการฟังและตอบสนองต่อเสียง พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว
7. การตอบสนองต่อเสียงที่มีความหมาย เป็นการสอนให้เด็กรับรู้ว่ามีเสียงที่ได้ยินนั้นมีความหมาย การสอนจะต้องสอนความหมายของคำศัพท์ที่ไปด้วย แต่ไม่ต้องเน้นเรื่องการพูดชัดเจน แต่ควรเน้นที่ทำนองหรือระดับเสียงสูงต่ำ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสนใจและสนใจในการฟัง

รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล เขียนและเรียบเรียง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ แปลการบรรยาย
 นางสาววินิตา แก้วเกื้อ ถอดเทปการบรรยาย

ที่มา : จากการสัมมนาวิชาการเรื่อง Developing Listening and Spoken Language Skills

โดย Brenda Bliss, M.S., CCC – SLP/A, LSLS Cert. AVT

(Licensed Speech-Language Pathologist/Audiologist LSLS. Certified Auditory-Verbal Therapist)

ณ ห้องประชุมชั้น 8 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จัดสัมมนาวิชาการโดย ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ